

1917, przed 10 lutego, Warszawa - Projekt organizacji i techniki werbunku do Wojska Polskiego.

[Warszawa, przed 10 lutego 1917 r.]¹.

[Organizacja i technika werbunku do Wojska Polskiego.] "Projekt J[ózefa] Piłsudskiego".

1.) Najwyższą władzą w zakresie werbunku jest Tymczasowa Rada Stanu, jako najwyższa władza narodu, specjalnie zaś Departament Wojny tejże Rady.

Powiatowe komitety werbunkowe - Skład i organizacja.

2.) Całą pracę przygotowawczą do werbunku i werbunek przeprowadzają powiatowe komitety werbunkowe, utworzone we wszystkich powiatach kraju. Powiatowe komitety werbunkowe składają się z członków, mianowanych przez Departament Wojny w porozumieniu z Departamentem Spraw Wewnętrznych. Są one zależne bezpośrednio od Departamentu Wojny.

3.) Powiatowy komitet wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i jego zastępcę; ponadto mianuje stałego płatnego sekretarza. Wybór przewodniczącego i zastępcy oraz nominacja i pobory sekretarza muszą być zatwierdzone przez Departament Wojny.

4.) W powiatach, w których nie wystarcza jeden komitet, tworzą komitety powiatowe podwładne sobie subkomitety werbunkowe, złożone z członków, mianowanych przez komitet powiatowy.

5.) O ile w jakimś powiecie utworzenie komitetu werbunkowego natrafia na szczególne trudności, może Departament Wojny mianować w nim powiatowego delegata werbunkowego i do pomocy mu płatnego sekretarza.

Obowiązki pow[iatowego] kom[itetu] werb[unkowego].

6.) Obowiązkiem powiatowych komitetów, subkomitetów i delegatów werbunkowych jest:

a.) Prowadzenie akcji uświadamiającej i agitacyjnej dla wytwarzania nastroju przychylnego dla tworzenia armii, dla zyskiwania ochotników do szeregów i do wszystkich instytucji pomocniczych z wojskiem związanych.

Do osiągnięcia tych celów mają wymienione instytucje urządzać zebrania, wykłady, odczyty, wydawać pisma, broszury itp.

b.) Ułatwianie zgłaszającym się ochotnikom wstępowania do wojska przez pośrednictwo między nimi a komisjami poborowymi i odsyłanie ochotników do tychże komisji.

Dla ułatwienia technicznej strony tego odsyłania ma być przy każdym Komitecie (delegacie) powiatowym utworzona kwatera powiatowa - służy ona do tymczasowego pomieszczenia i utrzymania ochotników, mających odejść do komisji poborowej, skoro natychmiastowe ich odesłanie nie jest możliwe. Ilość miejsc w kwaterze zależy od ilości ochotników i warunków komunikacji z komisją poborową. Dla zarządzania kwaterą może być

powołanych 2-3 żołnierzy superarbitrowanych lub inwalidów; podlegają oni wyłącznie komitetowi (delegatowi) powiatowemu.

Technikę odsyłania ochotników do komisji poborowych regulują kom[itety] pow[iatowe] zależnie od warunków miejscowych w porozumieniu i z pomocą inspektora gubernialnego.

- c.) Prowadzenie ewidencji zgłaszających się ochotników.
- d.) Wypłata zasiłków rodzinom żołnierzy.
- e.) Opieka nad inwalidami, ich rodzinami.

7.) Obowiązkiem przewodniczącego pow[iatowego] komitetu i subkomitetu jest:

- a.) Czuwanie nad sprawnością pracy komitetu we wszystkich działach prac.
- b.) Zwoływanie i kierownictwo nad posiedzeniach komitetu.
- c.) Czuwanie nad wykonywaniem uchwał komitetu.
- d.) Podpisywanie wszystkich pism, wychodzących z komitetu.

8.) Obowiązkiem sekretarza pow[iatowego] komitetu jest:

- a.) prowadzenie kancelarii komitetu;
- b.) przygotowywanie korespondencji dla przewodniczącego;
- c.) prowadzenie protokołów posiedzeń komitetu;
- d.) prowadzenie ewidencji ochotników i rodzin żołnierzy;
- e.) prowadzenie rachunkowości z funduszów wyasygnowanych przez Departament

Wojny.

9.) Dla przeprowadzania asenterunku zwerbowanych ochotników zostaje przy każdym urzędzie gubernialnym utworzony Inspektorat Wojsk Polskich. Każdy inspektorat składa się z 3 oficerów, lekarza wojskowego, płatnika i kilkunastu żołnierzy polskich. Są oni wyznaczeni przez Komendę Wojsk Polskich.

Inspektoraty podlegają bezpośrednio Komendzie Wojsk Polskich.

10.) Spośród oficerów Inspektoratu najstarszy nosi tytuł "Inspektor gubernialny Wojsk Polskich", najmłodszy jest adiutantem Inspektoratu.

11.) Obowiązkiem Inspektoratu jest:

- a.) ułatwienie powiatowym komitetom werbunkowym pracy pod względem technicznym;
- b.) asenterowanie przysłanych ochotników, ekwipowanie ich (ewentualnie przeprowadzenie pierwszych ćwiczeń) oraz odsyłanie do kadr według rozkazów Komendy Wojsk Polskich;
- c.) prowadzenie ewidencji zaasenterowanych i pośredniczenie między instytucjami wojskowymi a społeczeństwem.

12.) Dla wypełniania powyższych obowiązków Inspektorat posiada:

a.) Komisję asenterunkową, w skład której wchodzi inspektor gubernialny jako przewodniczący, jeden oficer polski z Inspektoratu i jeden oficer przykomenderowany przez Komendę W[ojsek] P[olskich], dwóch obywateli, wyznaczonych przez Dep[artament] Wojny spośród członków komitetów powiatowych, dwóch lekarzy, z tych przynajmniej jeden z Wojska Polskiego i z jednego podoficera, jako protokolanta.

b.) Stację zborną, podzieloną na dwa oddziały: jeden dla niezasenterowanych, drugi dla zasenterowanych; mają oni być tam wyekwipowani, przejść najkonieczniejsze ćwiczenia i odchodzą stamtąd do kadry.

Komendantem stacji zbornej jest drugi rangą oficer Inspektoratu.

- c.) Magazyn intendentury pod komendą oficera rachunkowego.
- d.) Kancelarię i biuro ewidencyjne.

13.) Szczegółowy podział pracy w Inspektoracie reguluje inspektor gubernialny.

Koordinacja pracy Dep[artamentu] Wojny i Komendy W[ojska] P[olskiego].

14.) Dla skoordynowania zarządzeń, wydanych przez Dep[artament] Wojny komitetem powiatowym i przez Komendę Wojsk Polskich Inspektoratom wysyła Komenda jednego oficera do Dep[artamentu] Wojny jako stałego łącznika. Obowiązkiem jego jest sprawdzanie jednolitości z zarządzeniami; ma on również ingerencję w sprawach werbunkowych, o ile wymagają one zjednoczenia pracy organizatorskiej wojska i werbunku.

Odpis, maszynopis.

ЦХИДК, Instytut Józefa Piłsudskiego w Warszawie, sygn. 483-3-14, k. 2-4.

Oryginału nie znaleziono.

^{a-a} Dopisane odręcznie czarnym atramentem, przez nieznaną osobę.

¹ Podczas posiedzenia Tymczasowej Rady Stanu w dniu 10 II 1917 r. Artur Śliwiński odczytał referat z prac Komisji Wojskowej TRS. Przedstawił m.in. przyjęty przez Komisję Wojskową projekt "Organizacji i techniki zaciągu do Wojska Polskiego". Zob. Józef Piłsudski, *Pisma zbiorowe. Wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych.* Zredagował, wstępem i przypisami zaopatrzył Wacław Lipiński, Warszawa 1937, t. IV, s. 121-128. Komisja Wojskowa przyjęła za podstawę swego stanowiska projekt Józefa Piłsudskiego o organizacji i technice werbunku do Wojska Polskiego.